

ГЛОССАРИЙ

Абайсыздық-неосторожность. Егер қылмыс істеген адам өзінің әрекетінің немесе әрекетсіздігінің қоғамға қауіпті зардаптары болуы мүмкін екенін біле тұра, бірақ жеңіл ойлылықпен ондай зардаптар болуы мүмкін екенін болжамаған болса, қылмыс абайсыздықпен істелді деп танылады.

Адамның өз басына ешкімнің тимеуі-неприкосновенность личности. Соттың қаулысы немесе прокурордың рұқсаты болмайынша ешкімді қамауға алуға болмайды.

Адвокат, қорғаушы-адвокат. Қоғамдық кәсіби ұйым болып саналатын қорғаушылар алқасының мүшесі. Қорғаушылар қатарына жоғары білімі бар заң адамы қолданылады.

Азаматтығы жоқ адам-лицо без гражданства. Қандай да болсын мемлекеттің азаматы болып есептелмейтін адам.

Айып-штраф. Заңда немесе шартта белгіленген тәртіппен немесе жағдаймен қолданылатын материалдық ықпал ету, ақшалай жазалау шарасы.

Айыпкер-обвиняемый. Қылмыс істеді деп айып тағылған адам.

Айғақ адам-понятой. Тергеу әрекеттерін растау үшін тергеуші шақырып алған бөгде адам.

Ақысыз шарт-безвозмездный договор. Бір тарап екінші тарапқа одан ақы алмай немесе ешнәрсе бермей бір нәрсені ұсынуды міндетіне алса-бұл ақысыз шарт болып табылады.

Алиби-алиби. Қылмыс жасады деп айып тағылған адамның қылмыс жасалған жерде болып, қылмысқа қатысы жоқтың дәлелі.

Алқа-коллегия. Мемлекеттің басқарудың орталық органдарының жанынан құрылатын кеңесші орган. Ол басқарудың орталық органдарының басшы қызметкерлерінен құрылады.

Карцер-карцер. Күзетте ұстаудың белгіленген тәртібін қасақана бұзған адамды ұстануға арналған бір адамдық камера.

Кешірім беру-помилование. Сотталған адамға тағайындалған жазаны жеңілдету немесе сотталды деген атағын жою туралы кесім. Кешірім беруді Қазақстан Президенті ғана шеше алады және тек жеке адамға қолданады.

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ оқу – әдістемелік кешені

Кодекс-кодекс. Біртектес қоғамдық қатынастарды реттейтін құқықтық нормалар біріктіріліп, жүйеге келтірілген заң.

Қайырмалдық-пожертвование. Жалпы пайдалану мақсатында затты немесе құқықты сыйға тарту.

Қорлау-оскорбление. Басқа адамның ар-намысы мен қадір-қасиетін әдепсіз түрде кемсіту.

Қашу-побег. Қылмыстық құқықта жазалау немесе қамауға алу негізінде бұлтартпау шараларын қолдану орнынан өз бетінше кетіп қалу.

Құзау хат-ходатайства. 1). Мемлекеттік ұйымға немесе тиісті құзіреттегі қоғамдық ұйымға жолданған ресми өтініш немесе ұсынба. 2). Сот өндірісінде іске қатысушының тергеу өндірісі немесе кез-келген қылмыстық іс бойынша шешім шығарған соттың әрекеттері жөнінде іс жүргізуші органдарға немесе басшы тұлғаларға ауызша немесе жазбаша өтініш жасауы.

Құқықтық режим-правовой режим. Белгілі бір затты, жаратылыс, т.с.с, құбылысты пайданудың, қорғаудың заңда белгіленген тәртібі. Мысалы, қорықтың құқықтық режимі.

Құқықтық сана-правосознание. Адамдардың, әлеуметтік топтардың, таптардың, ұлттардың құқыққа, заңдылыққа, сот әділдігіне байланысты қалыптасқан көзқарасының, ойларының, сезімдерінің жиынтығы.

Мекеме-учреждение. Басқару, әлеуметтік-мәдени немесе өзге де коммерциялық емес сипаттағы қызметтерді жүзеге асыру үшін меншік иесі құрған және қаржыландыратын ұйым.

Мораторий-мораторий. Қарыз өтеу, белгілі бір әрекетке тыйым салу, қаржы міндеттемелерін орындау мерзімдерін төтенше жағдайларға байланысты үкімет қаулысымен кейінге көшіру.

Нормативтік кесім-нормативный акт. Құқықтық нормативтері бар мемлекет органы жасаған құжат.

Нұсқаулық-инструкция. Заңдардың қоғамдық қатынастардың қандай да бір саласында қолданылуын егжей-тегжейлі көрсететін нормативтік құқықтық кесім.

Опцион-опцион. Келісілген баға бойынша және шартта белгіленген мерзім ішінде бағалы қағаздардың белгілі бір түрінің белгілі бір мөлшерін бір тараптың стап алуға құқығын және екінші тараптың сатуға міндеттемесін қуәландыратын екі жақты шарт.

Оферта-оферта.Шарт жасау ытуралы бір немесе бірнеше нақты жақтарға жасалған ұсыныс.

Өзіндік капитал-собственный капитал.Шаруашылық жіргізуші субъектінің өз міндеттемелерін шегеріп тастағаннан кейінгі активтері.

Пайдақорлық-корысть.Қылмыс жасаудың бір түрткісі,негізі болуы мүмкін.Мысалы,ұрлық,пара алу пайдақорлық ниетпен жасалады.

Патент иеленуші-патентообладатель.Қорғау құжаттының иесі.

Патронат-патронат.Уәкілетті мемлекеттік орган мен баланы тәрбиелеуге алуға тілек білдірген адамның жасасқан шарты бойынша ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларды азаматтардың отбасына тәрбиелеуге берілетін тәрбие нысаны.

Парақорлық- взяточничество. Қалыптасқан қылмыстық құқықта қылмыстың үш түрін: пара алуды, пара беруді, парақорлыққа дәлдал болуды қамтитын ұғым.

Порнография-порнография. Жынысқа, жыныстық қатынастарға қатысты әлденелерді бейнелеудегі әдепсіздік, шектен шыққан арсыздық.

Пролонгация- пролонгация. Шарттарда онда қаралған әрекет мерзімінен мейлінше ұзарту.

Регрестік талаптар-регрессное требование.Кері талап.Басқа тұлғаның міндеттемесін орындаған ырышкер орындалған міндеттеме мөлшерінде сол тұлғаға кері талап қоюға құқылы.

Санаткерлік меншік-интеллектуальная.Шығармашылық қызметтің объектілендірілген нәтижесіне меншік.

Сезікті-подозреваемый.Қылмыс істеді деген сезікпен ұсталған және айып тағылмастан бұрын бұлдыртпау шарасы қолданылаған адам

Сервитут-сервитут.Азаматтар мен заңды тұлғалардың басөа адамдардың жеке меншік құқығындағы немесе жер пайдалану құқығындағы жер учаскелерін нысаналы пайдалану құқығы.

Симуляция-симуляция.Дені сау адамның белгілі бір ауру түрімен өтірік ауыруы,сол ауруға шалдыққан болып көрінуі.Оның екі түрі бар:ойдан шығарылған және әдетке айналған.

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ оқу – әдістемелік кешені

Субсидиялар-субсидиялар. Заң актілерінде белгіленген мақсаттар үшін коммерциялық ұйымдарға бюджеттен бөлінетін тегін және қайтарымсыз төлемдер.

Суррогат ана шарты-договор суррогатного материнства. Балалы болуды қалайтын адамдар мен бойға бала бітірудің жасанды әдісін немесе эмбрион имплантациясын қолдануға келісімін берген әйелдің арасындағы келісім.

Сұрау салу-запрос. Парламент депутаты, депутаттар топтары, комитеттер Министрлер кабинетін, оның мүшелеріне олардың қызметіне қатысты сұрау салу мүмкін. Мұндай сұрауға сұрау салынған органдар жауап беру міндетті.

Тағылық-вандализм. Үйлерді немесе өзге де құрылыстарды жазулармен немесе суреттермен, немесе жұртшылықты намысына тиетіндей өзге де қоғамдық орындарда мүлікті қасақана бүлдіру.

Тергеу изоляторы-следственный изолятор. Бұлтартпау шаралары ретінде қамауға алу қолданылған сезіктілер мен айыпталушыларды ұстауға арналған арнаулы мекеме.

Терроршы-террорист. Террорлық іс-әрекетті жүзеге асырауға қатысушы адам.

Техникалық шарттар-технические условия. Нақты өнімге, процестерге, көрсетілетін қызметтерге немесе өнімнің бірнеше түріне қойылатын техникалық талаптарды белгілейтін нормативтік құжат.

Тонау-грабеж. Бөтен мүлікті ашық ұрлау

Тонаушылық-мародерства. Шайқас даласында өлгендер мен жараланғандардың заттарын ұрлау(тонау)

Ұрлық-кража. Бөтен мүлікті жасырын ұрлау.

Цессия-цессия. Азаматтық заңдарға сәйкес міндеттемедегі талаптарды азайту.

Чартерлік шарт-чартерный договор. Әуе кемесінің иесімен әуе кемесін жалдаушының арасында жасалынатын әуе кемін жалдау шарты.

Шешім-решение. Құқықтық кесімнің бір түрі:

- 1) Өкілдік және әкімшілік органдардың кесімдері
- 2) Азаматтық істерді қарағанда сот органдарының қабылдайтын кесімі

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ оқу – әдістемелік кешені

Шпионаж-шпионаж. Нақты бір мемлекеттің құпиясы болып табылатын экономикалық немесе басқа сипаттағы мәліметтерді астыртын жинау, ұрлау немесе басқа мемлекетке беру түріндегі ұшырастын қылмыс.

Иссапар-командировка. Жұмыс берушінің үкімі бойынша қызметкерді тұрақты жұмыс орнынан тыс жерге еңбек міндеттерін орындау үшін жіберу.

Экспумация-экспумация. Мәйітті көрден қазып алу. Заң бойынша экспумация көрден қазып алудың мақсатын көрсете отырып шығарылған тергеушінің қаулысы немесе соттың ұйғарымы бойынша жүзеге асырылады.

Эмбарго-эмбарго. Тауарларды, бағалы қағаздарды, т.б. шетелге шығаруға не шетелдерден әкелуге тыйым салу.

Эмиссия-эмиссия. Бағалы қағаздарды шығару және орналастыру.

Де-факто- де факто (іс жүзінде). Халықаралық құқықта бір мемлекетті немесе үкіметті екінші мемлекеттің мойындауының бір түрі.

Де-юре- де-юре (заң жүзінде). Халықаралық құқықта бір мемлекетті немесе үкіметті басқа мемлекеттің ресми түрде толық мойындауы.

Диаспора- диаспора. Өзінің тарихи шығу тегінен тысқары елдерде тұрып жатқан халықтың бір бөлігі.

Дивиденд- дивиденд. Қоғам акционерлерінің жалпы жиналысының шешіміне сәйкес қоғамның өз акционерлеріне оларға тиісілі акциялар бойынша төлейтін сыйақысы.

Ереже- положение. Қандай да бір мемлекеттік органның немесе оның құрылымдық бөлімшесінің мәртебесі мен өкілеттілігін белгілейтін нормативтік құқықтық кесім.

Ережелер- правила. Заң белгіленген тәртіп, қағида мысалы, ішкі еңбек тәртібінің ережелері.

Арнаулы мемлекеттік жәрдемақы-специальное государственное пособие. Әлеуметтік қорғауды қажет ететіндерге жәрдемақылардың өзге түріне қарамастан берілетін ақша.

Ауыр дене жұмыстары-тяжелые физические работы. Қызметкердің ауыр заттарды көтеруге немесе орын ауыстыруға байланысты қызметтердің түрлеріне 300ккал/сағаттан астам күш-қуат жұмсайтын басқа да жұмыстар.

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ оқу – әдістемелік кешені

Әкім-аким. Жергілікті атқарушы органдарды басқарады, Республика Президенті мен Үкіметінің өкілі болып табылады.

Әлеуметтік жеке код-социальный индивидуальный код. Жеке зейнетақы шоттарын енгізу мен оған бақылау жасау және азаматтарды бірегейлендіру бойынша басқа да әлеуметтік рәсімдер мүмкіндігін қамтамасыз ету үшін заңға сәйкес зейнетақымен қамсыздандырылуға құқығы бар әрбір азаматқа тағайындалатын тұрақты жеке код.

Бас тарту төлемі-отступное. Тараптардың келісімен бойынша міндеттеме орындалудың орнына бас тарту төлемін беру арқылы тоқталуы мүмкін. Мысалы: ақша төлеу, мүлік беру, т.б.

Бандитизм-бандитизм. Азаматтарға немесе ұйымдарға шабуыл жасау мақстаныда тұрақты қарулы топ (банда) құру, сол сияқты осындай топты басқару.

Банк кастодиан– банк кастодиан. Клиенттердің сеніп тапсырған бағалы қағаздары мен ақшаларын жауапкершілікпен сақтау және есепке алу жөніндегі қызмет көрсететін банк.

Бос орын-вакансия. Жұмыс берушідегі бос жұмыс орны.

Брокер-брокер. Сыйақы үшін шарт негізінде іс-қимыл жасайтын, клиенттердің тапсырмасы бойынша, солардың есебімен және мүдделерін көздеп бағалы қағаздармен жасалатын мәмілелерді жүзеге асырушы делдал.

Бұйрық-приказ. Мемлекеттік басқару органдарының, заңды тұлғаларының әкімшілігінің нақты мәселелерді шешуге арналған кесімі.

Вексель-вексель. Вексель берушінің ешқандай шарт қойылмаған міндеттеме-лерін не вексельде көрсетілген өзге төлеушінің вексельде көзделген мерзім келген кезде вексель иесіне белгілі бір сомманы төлеуін куәландыратын бағалы қағаз.

Венчурлік фирмалар-венчурные фирмы. Ғылымды көп қажет ететін прогресшіл технологиялар мен өнімді әзірлеу мен игеруді жүзеге асыратын инновациялық қызмет субъектілері.